

53. Çeviribilim kuram ve uygulamaları ışığında uzmanlık alanı çevirileri için ders planlamak: Gümrük ve lojistik metinleri çevirisi örneği

Dolunay KUMLU¹

APA: Kumlu, D. (2023). Çeviribilim kuram ve uygulamaları ışığında uzmanlık alanı çevirileri için ders planlamak: Gümrük ve lojistik metinleri çevirisi örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö12), 668-679. DOI: 10.29000/rumelide.1330572.

Öz

Akademik çeviri eğitimi veren kurumlarda verilen lisans programlarının müfredatlarında yer alan özel alan ya da uzmanlık alanı metinleri kapsamında yer alan çeviri konularından biri de gümrük ve lojistik konusudur. Mezuniyet sonrası çevirmenlik mesleğini yerine getirmek üzere yetiştirilen çevirmen adaylarının öğretim programları ve derslerinin içerikleri oluşturulurken özellikle çeviri piyasalarında çok karşılaşılabilecekleri özel alan metinleri ile ilgili konular ön plana alınmaktadır. Tıpkı tıp, hukuk, mühendislik, vb. özel alanlar gibi gümrük ve lojistik çevirileri konusu da iş ortamında sıklıkla karşılaşılabilecekleri bir özel alan konusudur. Bu nedenle, bu konunun çeviri alanındaki öğretim programlarının ders içeriklerinde yer alması önemlidir. Bu konunun yer alacağı dersin içeriğini oluştururken, konu kapsamına giren terminoloji bilgisi, konu içerikli metin çevirileri, ilgili mevzuattan örnek alıntılar ve belge örneklerinin çevirisi gibi bazı önemli ve hatta olmazsa olmaz denilebilecek hususlar bulunmaktadır. Bunların öğretim programındaki dersin içeriğine nasıl ve ne şekilde dâhil edilmesi gerektiği iyi planlanmalıdır. Bu çalışmada, böyle bir dersin içeriğinin planlanması için kuramsal bir çerçeve çizilecek ve bu temelde uygulamaya dönük hangi içerik unsurlarının bulunması gerektiğinin altı çizilerek örneklerle somutlaştırılacaktır. Çeviribilim literatüründe farklı uzmanlık alanlarına ait metinlerin çevirisi ile ilgili çalışmalar ve araştırmalar mevcuttur. Fakat gümrük ve lojistik metinlerinin çevirisi ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunduğundan, bu çalışmanın literatüre katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Anahtar kelimeler: Gümrük çevirileri, lojistik çevirileri, özel alan metinleri, uzmanlık alanı metinleri, çeviri eğitimi

Syllabus designing for specialized translations in the light of theories and practices of translation studies: A sample syllabus for the translation of texts on customs and logistics

Abstract

The field of customs and logistics are often included in the curricula of undergraduate programs offered in academic institutions for translator training within the scope of specialized translation. When the content of the curricula and the courses of translator candidates, who are trained to perform the profession of translation after graduation, are formed, the topics related to the special field texts that they may encounter in the translation markets are prioritized. Customs and logistics is a field of specialized translation that they may encounter frequently in the working environment just like the fields such as medicine, law, engineering, etc. Therefore, it is important to include this field in the course content of undergraduate programs related to translation. There are some

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İngilizce Mütercim Ve Tercümanlık ABD (Edirne, Türkiye), dolunaykumlu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9089-5175 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 04.05.2023-kabul tarihi: 20.07.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1330572]

important and even indispensable issues such as knowledge of terminology, translation of texts on the special field, sample excerpts from the relevant legislation and translation of sample documents while preparing the content of the course in which this subject field will be included. How and in what way these should be included in the content of the course in the curriculum should be well planned. This study will draw a theoretical framework for planning the content of such a course, and thus, the practical content elements that should be included will be emphasized and concretized with examples. In the translation literature, there are studies and research on the translation of texts belonging to different fields of specialization. However, this study aims to contribute to the existing literature since there are a limited number of studies on the translation of customs and logistics texts.

Keywords: Customs translations, logistics translations, specialized texts, specialization texts, translation education

Giriş

Çeviri eğitimi, çeviribilimin uygulamalı alanı kapsamında yer alır. Kuramsız uygulamanın pusulasız bir gemiye benzetildiği düşünülürse, çeviribilimde kuramsal alanda ortaya atılan görüşlerin ışığında uygulamalı alanlarda ilerlemek doğru yolu bulmak için ideal olmaktadır. Çeviri eğitimi Türkiye’de akademik eğitim kurumları olan üniversitelerde verilmektedir. Önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim programları içinde yer alabilmektedir. Bu çalışma kapsamında, akademik çeviri eğitimi verilen kurumlarda sıklıkla lisans programlarının müfredatlarında yer alan uzmanlık alanlarına ait çeviriler konusunda öğretim verebilme amacıyla kuramsal ve uygulamalı ders içerikleriyle oluşturulan ve özelde “gümrük ve lojistik” konulu metinlerin çevirisini içeren derslerin planları incelenmiştir.

T.C. Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından “belli bir uzmanlık alanında özel konu bilgisi gerektiren yazılı metinlerin çevirisi” olarak tanımlanan çeviri türü “özel alan çevirisi” olarak adlandırılmaktadır. En genel kapsamıyla «özel alan konularından birini içeren bir metnin çevirisi» diye tanımlanabilen bu tür çeviriler aslında «içeriğinde ve biçiminde belirli bir uzmanlık alanının özelliklerini barındıran, hedef kitlesi kim(ler) olursa olsun terminolojik içeriğiyle özel alan metni olma özelliği taşıyır» (Fiola, 2013). Gümrük ve lojistik konulu çeviriler de özel alan çevirileri kapsamında yer alan alanlardan biridir. Öncelikle, özel alan çevirileri çerçevesinde bu konuyu ele alan görüşleri incelemek yerinde olacaktır.

1. Kuramsal çerçeve

Akademik çeviri eğitiminde kuramsal bir zemin oluşturabilmek için çeviribilim kapsamındaki diğer araştırma alanlarından ve çeviribilimle disiplinler arası bir ilişki içinde olan diğer bilim dallarından faydalanmak gerekir. Çeviri eğitiminin başlıca amaçları arasında çevirmen adaylarında çeviri edinci kazandırmak bulunmaktadır. Konu daha geniş bir bakış açısıyla ele alındığında, çeviri edincinin yanı sıra çeviri eğitiminde gereklilik arz eden çeşitli bilgi, beceri ve donanımlar da kazanımlarda yer alacak unsurlardır. Akalın (2018, s.139) «bir meslek eğitimi olarak değil akademik bir eğitim olarak ele alınması gereken çeviri eğitiminde, kurumsal çeviri eğitimi alanlardan beklenenler ve değişen çevirmen profili göz önünde bulundurulduğunda “çevirinin nasıl yapılacağını öğretme”nin ötesinde çevirmen adaylarının dil ve metin edinci, kültür edinci, kuram bilgisi ve edim (iletişim) edinci ile donanmasına olanak tanınması» gerektiğinden bahseder. Bu bağlamda, çeviri edincinin söz edilen edincilerle desteklenmesi oldukça önemlidir.

Çeviri edincine ilişkin çevirmenlerin ve diğer meslek gruplarının bilgi düzeylerini karşılaştırsak Pym'in (2003) dilbilgisi, retorik, terminoloji, genel kültür, sağduyu ve ticari stratejiler gibi bir sınıflandırma önerisi mevcuttur. Belirli bir uzmanlık alanına ait özel konulu metinlerin çevirisi için çevirmenin dilbilgisine ilişkin bilgi ve donanım düzeyi, bu tür bir metin sınıfına girmeyen metinlerin çevirisi için gerekli bilgi ve donanım düzeyinden çok daha yüksek olmalıdır. Buna neden olarak ileri sürülebilecek başlıca gerekçe özel alan metinlerinin her birinin kendine ait terimleri ve terminolojisidir. Kocourek'e göre (1972, s.190) özel alan metinlerinin terminolojisini anlamak zordur. Terimlerin anlamı bilinse bile çevirmene zorluk çıkarabilecek, eşselsilik, eş anlamlılık, çok anlamlılık gibi konular alan terminolojilerini daha karmaşık hâle getirebilir. Örnek vermek gerekirse, "interest" sözcüğü sözlük anlamıyla "ilgi" anlamına gelirken, diplomasi terimi olarak geçen "national interests" tamlamasında "ulusal çıkarlar" olarak anlam değiştirir. Oysa, bir ekonomi terimi olarak geçen "interest rates" tamlamasında "faiz oranları" anlamını kazanır.

Terimlerin ve terminolojinin doğru işleyişinin özel alan bilgisinin varlığını temsil ettiğini belirten Cabré (1999) çevirmenler için özel alan konulu metinlerin çevirisinde en uygun eşdeğerliği bulmak için üç tür kaynaktan bahseder: (1) Tek dilli metinsel belge kaynakları: İlgili özel alan konusunda metinler, tercihen dijital ortamda ve genellikle internet üzerinde olanlar; (2) Terminolojik belge kaynakları: Çift dilli ve tek dilli sözlükler, terminoloji ve bilgi için kullanılabilir veri tabanları; (3) Çift dilli veya tek dilli metinsel kaynaklar: Koşut ve tek dilli karşılaştırılabilir bütüncü (Aktaran, Kumlu, 2018, s.21). Çevirmen adaylarının özel alan çevirisi sürecinde bu kaynaklardan istifade edebileceği ve bu şekilde terminolojinin doğru kullanımı ile ilgili kararlarını doğru yönlendirebilecek bir donanım oluşturdukları söylenebilir.

1.1. Özel alan çevirisi eğitimi ve müfredat oluşturma

Akademik çeviri eğitiminde müfredatta bulunması gerekenleri Gouadec (2007) şöyle özetler: Kaynak dil, erek dil, özel alana ait konular, çevrilecek materyalin kavranması ve çözümlenmesi, bilgiyi bulup ortaya çıkarma, yeniden düzeltme ve bilginin yönetilebilmesi için gerekli yazma/geliştirme becerileri, çeviri/çevirmenler için terminoloji ve deyişbilim, çeviri becerileri ve bilgi teknolojileri becerileri ve diğer alanlara özgü konular (yerelleştirme, oyun çevirileri, multimedya vs.). Müfredatın oluşturulması bu açıdan çok etkenli bir etkinliktir. Bu görüşe koşut olarak, Bengi-Öner (2001) çeviri eğitiminde bir eğitim programı hazırlanırken kurum içi ve kurum dışı koşulların belirlenmesinin altını çizer. Bu durumda, müfredatı hazırlayanların olanakları ve yetki alanı dâhilinde olan ve olmayan unsurlar da farklı etkenler hâline gelmektedir.

Özel alan metinlerinin çevirisi için akademik çeviri eğitimi çerçevesinde çevirmen adaylarına kazandırılacak beceriler ve nitelikler müfredatın hazırlanmasında oldukça detaylı bir şekilde düşünülmelidir. Nitekim müfredatlarda yer alan dersler çerçevesinde öğrencilerin her uzmanlık alanı için kazanımları farklı olacaktır. Özel alan çevirisi eğitim süreçleri açısından değerlendirilirse, bu kazanımların temeline bazı önemli unsurlar bulunur. Maier ve Massardier-Kenney (1993) pedagojik yaklaşımla özel alan çevirisi uygulamalarında önemli dört unsurdan bahseder: (1) Araştırma Becerileri, (2) Teknik Yazma Becerileri, (3) İşbirliği, (4) Kuram Bilgisi. Uzmanlık konu alanı araştırması sürecinde çevirmen adaylarının izleyecekleri yolu daha iyi belirleyebilmeleri için ihtiyaç duyacakları becerilerin başında araştırma becerileri gelir. Çeviri amaçlı metin çözümlemesi bağlamında çeviriye başlamadan önce ilgili uzmanlık alanı ile ilgili araştırmalar planlanacak eğitim süreçlerine de dâhil edilmelidir. Teknik yazarlık becerisi özel alan metinlerinde önemli bir konumdur. Yoğun terminoloji içeren ve kendine özgü biçim özellikleri barındıran uzmanlık alanı metinlerinin çevirisinde erek dilde oluşacak metin için teknik yazarlık bilgisi ve becerileri elzemdir. Maier ve Massardier-Kenney (a.g.e.) çevirmen

adaylarının çevirecekleri metnin konu alanında uzman kişilere gerektiğinde danışmaları konusunda akademisyenlerce yönlendirilmelerinin doğru olacağını vurgulamış ve doğru kişiye sorulan doğru bir sorunun yerini hiç bir sözlüğün alamayacağını belirtmişlerdir.

Akbulut (1997, s.91) müfredatların uzmanlık alanlarına özgü becerilerin ve edincin sağlanması için özgül olarak belirlenmesinin altını çizmiştir. Bu düşüncesini Hönig'in (1995, s.169) görüşüyle destekleyerek gereksiz biçimde hafife alınıp yalınlaştırılmış olan çeviri uzmanlığı için gerekli becerilerin karmaşıklığının göz önüne alınması gerektiğini ve bu olgunun bilimsel yöntemlerle incelenmesinin önem taşıdığını vurgulayarak bu zeminde bir yöntembilim oluşturulması gerektiğinin altını çizer (Aktaran, Akbulut, 1997, a.g.e.)

2. Çalışmanın amacı

Bu çalışmanın amacı, belirli bir uzmanlık alanına ait olan yani özel alan çevirisi kapsamına giren bir dersin içeriğinin planlanması açısından kuramsal bir çerçeve çizmek ve uygulamaya dönük hangi ders içeriği unsurlarının bulunması gerektiğinin altını çizerek bu konuyu örneklerle somutlaştırmaktır. Ayrıca çeviribilim literatüründe farklı uzmanlık alanlarına ait metinlerin çevirisi ile ilgili çalışmalar ve araştırmalar mevcuttur. Fakat gümrük ve lojistik metinlerinin çevirisi ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunduğundan, bu çalışmanın literatüre katkı sağlaması hedeflenmiştir.

3. Çalışmanın yöntemi

Bu çalışma çeviribilimin uygulamalı alanlarından biri olan çeviri eğitimi araştırmaları kapsamında yer almaktadır. Çalışmada yöntem olarak «açıklayıcı/tanımlayıcı durum çalışması» esas alınarak betimleyici bir yaklaşım izlenmiştir. Çalışmada öncelikle kuramsal belirlenimler yapılmış, ardından bu zeminde örnek oluşturacak bir uzmanlık alanından seçilen konu alanı ve konu alanı kapsamına giren dersin planlanması süreci betimlenmiş ve örneklerle saydamlştırılmıştır.

4. Çalışmanın kapsamı

Çeviri eğitiminin akademik kurumlarda verilmeye başlanmasıyla bu eğitim süreçlerinin iyi planlanmasının önemi görünür hâle gelmiştir. Çeviri eğitiminde mevcut kuramsal ve uygulamalı derslerin içeriklerinin oluşturulması için farklı yaklaşımlar izlenir. Bu çalışmada özel alan çevirileri kapsamına giren belirli uzmanlık alanlarına ait konulardan «**gümrük ve lojistik**» çevirilerini içeren derslerin nasıl planlanacağı bu konu odağında ele alınmıştır.

5. Bir uzmanlık alanı ile ilgili müfredat oluşturma: gümrük ve lojistik çevirisi

Özel alan çevirilerinde ders müfredatı planlarken öncelikle öğrencilere kazandırılması gereken nitelikler ön plana alınmalıdır. Bu bağlamda Türkiye'deki akademik çeviri eğitimi veren kurumlara özel alan çevirileri kapsamındaki dersler bazında bakmak yerinde olacaktır.

Türkiye'deki üniversitelerde mevcut çeviri eğitimi temelli bölümler incelenirse, özel alan çevirisi kapsamında yer alan derslerin önlisans, lisans ve yüksek lisans düzeylerinde yer aldığı görülür. Derslerin iki yaklaşımla müfredata eklendiği görülür:

1. “Özel Alan Çevirisi/Çevirileri” adıyla birden çok özel uzmanlık alanını kapsayan dersler.
2. “Uzmanlık alanının adının verildiği” dersler (Hukuk Çevirisi, Tıp Çevirisi, Ekonomi Çevirisi vb.).

Bu çalışmada incelenen ve Mütercim ve Tercümanlık Bölümü müfredat programında yer alan *gümrük ve lojistik çevirileri* konulu ders “Özel Alan Çevirisi I” dersidir. Bu ders iki dönemlik olup güz dönemindeki ilk yarısı araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu dersin 3 farklı uzmanlık alanını kapsayan içeriğin son 4 haftası (Haftalık ders saati 4’tür.) bu özel alana ait içeriğe yönelik planlanmaktadır.

Çalışmanın uygulamalı bölümüne geçmeden çalışmaya değin kuramsal belirlenimlerden bahsetmek yerinde olacaktır. Yazıcı (2011, s.118) özel alan çevirisinin çeviribilim açısından çeviriyi profesyonel amacı olan bir eylem olarak ele alan Skopos kuramı temelinde ele alınabileceğini belirtmiştir. İşlevsel çeviri kuramlarının özel alan çevirisinde Vermeer’in (2008) Skopos kuramı ile çeviri uygulamalarında amaç farkındalığı ve Vermeer ve Reiss’in temellerini kurduğu metinlerde dilsel işlev sınıflaması ve farkındalığı ile çeviri yapmanın önemi gümrük ve lojistik metinlerinin işlendiği derslerin planlanmasında teknik bir alt yapı gibi işlediği söylenebilir. Kelly (2005) ise çeviri ile ilgili derslerin müfredatının oluşturulmasında öğrenciler açısından göz önüne alınması gereken başlıca etkenleri önceden edinilmiş bilgiler, kişisel özellikler, öğrenme stilleri, beklentiler, motivasyon, homojenlik derecesi diye sınıflandırır. Bu etkenleri öğretmenler açısından da benzer biçimde sınıflandırır: Önceden edinilmiş bilgiler ve deneyimler, öğretme stilleri, beklentiler ve motivasyon ile birlikte koordinasyonun, takım çalışmasının ve karmaşık mesleki uygulamalardır. Kelly’nin (2005, a.g.e.) görüşleri özetlenecek olursa, özel alan çevirilerinde pedagojik başarıyı dengede tutan öğrenci-öğretmen (öğretim elemanı) bakış açılarının birlikte değerlendirilmesidir.

Diğer özel alanlarda olduğu gibi gümrük ve lojistik çevirileri konulu derslerde de öğrenme eyleminin sorumluluğunu öğrencinin kendisinin alacağı öğrenme stillerinin tercih edilmesi ve öğrenci merkezli bir yaklaşımın izlenmesi, modern çağın gerekliliklerinden biridir; ayrıca teknolojideki hızlı değişikliklerin ve yeniliklerin bize sunduğu bir zorunlu dönüşüm gibi düşünülmelidir. Akademik çeviri eğitimindeki dönüşümde bilhassa özel alan çevirilerinin, bu çalışmanın odağındaki alanlar olan gümrük ve lojistik çevirileri gibi piyasada çok çeviri talebi bulunan alanların çeviri eğitimi süreçlerinin verimliliğinin sektörle işbirliği ile çok daha arttığı söylenebilir. Bu nedenle bu alanlarda eğitim vereceklerin ders planlama noktasında sektörde iş deneyimi olanlardan fikir alması oldukça önemlidir.

Örnek alınan programdaki 4 haftalık Gümrük ve Lojistik çevirileri konusu için ders planı yapılırken, söz konusu kuramın öğrencileri uzman konumuna yükseltmesine rağmen profesyonel yaşamlarındaki konumlarını tespit edebilecek yeterli görgül araştırma bulunmadığından, çeviri piyasasına dönük uygulamalardan örnekler ve uzmanlardan görüş alınmıştır. Trimex Gümrük Müşavirliği ve Lojistik Sanayi Ticaret Ltd. Şti. Ortağı ve Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığı Bilirkişi Tercümanı Vildan Yılmaz ile yapılan görüşmelerle çalışmanın özellikle uygulama kısmının planlanması gerçekleştirilmiştir.

5.1. Terminoloji çalışması (1. Hafta)

Belirli uzmanlık alanına ait her özel alan metni gibi gümrük ve lojistik alanı da terminoloji yüklü çeviri uygulamalarını içerdiğinden dersin ilk olmazsa olmazı «terim bilgisi» ve «terminoloji çalışmaları» olmuştur. Buna yönelik kaynaklar geçtiğimiz yıllarda ilgili Bakanlık sayfasında mevcutken şimdi özel gümrük şirketlerinin sayfasında bulunabilmektedir. Bu alandaki terminoloji sözlükleri çeşitli web sayfalarından “İngilizce – Türkçe – Türkçe Açıklama” (Bazen Fransızcası da mevcut) formatında

erişilebilmektedir. Dersin ilk haftasında temel kaynak olarak kullanılabilir 7 sayfalık terminoloji sözlüğü aşağıda Şekil-1’de verilmiştir:

GÜMRÜK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

TÜRKÇE	FRANSIZCA	İNGİLİZCE
Aktarma beyanı	Déclaration pour transbordement	Declaration for transhipment
Aktarmak	Transborder	To tranship
Ambalaj listesi	Liste d’emballage	Packing list
Ambar	Magasin	Warehouse
Antrepo	Entrepôt	Bonded warehouse
Antrepo makbuzu	Quittance d’entrepôt	Warehouse receipt
Asıl manifesto	Manifeste originale	Original ship’s commercial, original manifest
ATA karnesi	Carnet ATA	ATA carnet

Şekil-1: Gümrük Terimleri Sözlüğü

Öğrencilerin terminoloji üzerinde çalışırken araştırma ödevi yapmaları istendiğinde içerik ve görsel öğelerle ilgili bulduklarını derste paylaşmaktadırlar. Aşağıda Şekil-2’de buna örnek olarak bir öğrencinin hazırladığı ödevden bir kesit sunulmuştur:

CUSTOMS TERMINOLOGY

Aktarma beyanı:
Declaration for transhipment

Aktarmak:
To tranship

Antrepo makbuzu:
Warehouse receipt

Asıl manifesto:
Original ship’s commercial, original manifest

Şekil-2: Gümrük Terimleri Sözlüğü (Öğrenci Çalışma Ödevi-Mertcan Okul)

Terim ve terminoloji konusuyla ilgili çevrim içi sözlüklerden, arama motorlarından ve yapay zekâ unsurlarından faydalanmaları tavsiye edilebilir. Bu hafta içinde çalışılan terminolojiyi içeren özel konulu metinler bir sonraki hafta için öğrenciye verilir ve ilgili terminolojiyi sözlüklerden araştırıp metnin çevirisini yapmaları istenir.

5.2. Metin çevirisi çalışması (2. Hafta)

Çalışmanın örneğini oluşturan programda, gümrük ve lojistik terimlerinin konu içeriğinde yer aldığı haftanın ardından seçilen örnek metinler üzerinde terim karşılıklarını doğru bulma ve çeviri uygulamaları yapılır. Bu metinlerin seçiminde bir önceki hafta çalışılan terminolojinin yer almasına dikkat edilir. Bu tür metinler öğrencilere verilerek okuduğunu anlama süreci, anladığından alan bilgisini süzme ve kavrama becerisi, kavradığı bilgilerle terimlere daha hızlı ve etkili karşılıklar bulma edincileri geliştirilmeye çalışılır. Ayrıca terminoloji ile ilgili bulmaca, alıştırma vs. yapılabilir. Aşağıda Şekil-3 ve Şekil-4'te bu amaçla kullanılabilecek metin örnekleri verilmiştir.

İHRACATTA TESLİM ŞEKİLLERİ

TİCARİ İŞLETMEDE TESLİM / EX WORKS (EXW)

"Ex works" satıcının malları işletmesinde (fabrika, depo v.s.) alıcı emrine hazır tutmakla teslim yükümlülüğünü yerine getirdiği anlamındadır. Satıcı, aksi kararlaştırılmadıkça malın alıcı tarafından sağlanan bir araca yüklenmesinden yada malların ihracat gümrüğünden geçirilmesinden sorumlu değildir. Alıcı bu noktadan itibaren varış yerine değin, malın taşınması ile ilgili tüm gider ve risklerin yükümlülüğünü taşır. Bu terim tüm satış şekilleri içinde satıcı için en az yükümlülüğü ihtiva eden bir satış şeklidir.

Bu teslim şeklinde sözleşmede belirtilen satış bedeline yalnızca ambalajlanmış mal bedeli dahildir. Yani teslim tarihinden itibaren her türlü nakliye, yükleme, boşaltma ve sigorta masrafları alıcı tarafından ödenmektedir.

TAŞIYICIYA TESLİM / FREE CARRIER (FCA)

Bu terim ile satıcının teslim yükümlülüğü, malların ihracat gümrüğünden geçirilip, alıcı tarafından belirlenen taşıyıcıya, belirlenen yer yada noktada teslimi ile son bulur.

Eğer alıcı tarafından kesin bir teslim yeri belirtilmemişse, satıcı taşıyan malları teslim alacağı yer civarında bir yer belirleyebilir. Ticari uygulamalar taşıyıcı ile sözleşme yapılabilmesi için satıcının yardımını gerektirir (Örneğin demir ve hava yolu taşımacılığında) satıcı riziko ve masrafları alıcıya ait olmak üzere hareket edebilir.

Şekil-3: INCOTERMS (Lojistik terimleri)

WORLD NEWS JUN 25, 2008 / 3:21 AM / UPDATED 15 YEARS AGO

China executes three in drugs crackdown

By Reuters Staff 2 MIN READ f t

BEIJING (Reuters) - Chinese courts sentenced five people to death for drug dealing and executed another three in a mass sentencing aimed at drawing public attention to the issue of rising drug abuse, state media reported on Wednesday.

Courts in four Chinese cities handed down verdicts in 20 drug trafficking cases earlier this week to mark International Day Against Drug Abuse and Illicit Trafficking, which falls on Thursday, Xinhua news agency said.

Şekil-4: Gümrükte Kaçakçılık (Haber Metni)

Metinlerin içeriğini daha iyi anlamaları için öğrencilere farklı alıştırmalar ve bulmaca çalışmaları yaptırılabilir. Aşağıda Şekil-5'te buna örnek verilmiştir:

AT THE CENTRE OF ALL THINGS LOGISTIC

Across

3. How do customers describe our pricing
5. What service can you provide to make sure my delivery gets to my customer at an exact time
6. How quickly will my goods get delivered
8. What is the availability of any vehicle I might need
12. Within how many minutes will my goods be collected
14. What kind of transport service will you provide to my particular business
17. How many minutes is your average response time for collections from major UK cities
18. A service that covers the whole of the UK
20. How quickly can I get a quotation from you
21. What service do you offer for larger or bulk consignments
23. What is the cost for £20k goods in transit cover
24. What percentage discount can I get on opening a new account
26. How to describe a business that offers a logistics solution to every problem through one simple telephone call

Down

1. A vehicle that carries only your goods, handled by only one person from start to finish
2. What are the chances of my goods getting delayed or damaged
4. What is your approach to providing logistics services
7. Who is the East Midland's leading courier for industry
9. How many years of trade experience do we have
10. The quickest and safest way of collecting and delivering goods on the same working day
11. What specialised goods do you carry
13. What's the largest number of pallets you can deliver on one vehicle
15. Which central UK city is home to our head office
16. What do you offer to the aviation industry
19. How many hours a day can we contact you
22. What's the smallest item you will deliver
25. Will you provide proof of delivery documents

Şekil-5: Çevirisi yapılmış metinlerin terminolojisini pekiştirecek bir bulmaca örneği

Öğrencilere özel alan konusu kapsamında verilen metin bir belge örneği ise işlevsellik açısından incelenmelidir. Vermeer'in Skopos kuramını temel alan İşlevsel Çeviri kuramcılarında Nord çeviri metinleri ikiye ayırır: (1) Belgesel (bilgilendirici metinler), (2) Aracı çeviri. (Aktaran, Yazıcı, 2011, s. 160). Bunlarla ilgili çalışmalar üçüncü haftada yapılabilir.

5.3. Metin çevirisi çalışması (3. Hafta)

Dersin üçüncü haftasında belge örnekleri çalışması yapılırken gümrük ve lojistik alanında kullanılan belgelerin bilgi niteliği ön planda gibi görünse de aracı çeviri olarak nitelendirilen yaklaşımda özgün metnin tamamında ya da bir kısmında yer alan işlevleri erek metinde de yer alacak bir çeviri metni üretilir (Yazıcı, 2011, s. 160). Bu bağlamda gümrük ve lojistik konu alanına giren belge türlerine daha

detaylı bakmak yerinde olacaktır. Aşağıdaki tabloda çeviri sektöründe bu konu alanlarında en çok karşılaşılabilecek ve çevirisi gerekli olacak metin türleri verilmiştir:

Piyasada çevirisi gerekli olan gümrük ve lojistik belgeleri	
Analiz Raporu tercümesi	TÜV Sertifikası tercümesi
Analiz Sertifikası tercümesi	Uygunluk Beyanı tercümesi
ATA Karnesi tercümesi	Uygunluk Sertifikası tercümesi
ATR Belgesi tercümesi	Hayvan Sağlığı Sertifikası tercümesi
Beyanname tercümesi	Helal (Halal) Belgesi tercümesi
Bitki Sağlık tercümesi	ISO Belgesi tercümesi
CE Belgesi tercümesi	İçerik Ögeleri Sertifikası tercümesi
Çeki Listesi tercümesi	İhracat Beyan Onayı tercümesi
Dağıtım ve Satış Belgesi tercümesi	İhracat Sertifikası tercümesi
Dioksin Sertifikası tercümesi	İmalatçı Analiz Belgesi tercümesi
Düzeltilme Yazısı tercümesi	Kalite Sertifikası tercüme tercümesi
Ek Bildirim tercümesi	Karantina Belgesi tercümesi
Ekspertiz Raporu tercümesi	Koli Listesi tercümesi
Fatura tercümesi Gıda Üretim Sertifikası tercümesi	Konşimento tercümesi
Gözetim Belgesi tercümesi	Manifesto tercümesi
Gümrük Beyanname tercümesi	Menşei Belgesi (Sertifikası) tercümesi
Hata Bildirim Yazısı tercümesi	Orijinal Fatura tercümesi
Serbest Satış Sertifikası tercümesi	Paketleme Listesi tercümesi
Tescil Belgesi tercümesi	Proforma Fatura tercümesi
Ticari Fatura tercümesi	Sağlık Sertifikası tercümesi

Tablo-1: Gümrük ve lojistik alanında çevirisi gerekli olan belge türleri.[<https://www.tercumentral.com/gumruk-tercumesi-gumruk-cevirisi>]

Aşağıda Şekil-6 ve Şekil-7’de derslerde çeviri amaçlı kullanılacak Gümrük ve Lojistik alanında işlevsellik arz eden belge türlerine örnek verilmiştir.

Çeviribilim kuram ve uygulamaları ışığında uzmanlık alanı çevirileri için ders planlamak: Gümrük ve lojistik metinleri çevirisi örneği / Kumlu, D.

GÜMRÜK BEYANNAMESİ CUSTOMS DECLARATION		CN 22	
Resen açılabilir May be opened officially			
Önemli! / Important! Arka kısımdaki açıklamaları okuyunuz / See instructions on the back			
Hediye / Gift	Ticari eşya örneği / Commercial sample		
Doküman / Documents	Diğer / Other		
Kapsamın miktarı ve ayrıntılı tanımı (1) Quantity and detailed description of contents (1)	Ağırlık (kg)(2) Weight (in kg)(2)	Değeri (3) Value (3)	
Sadece ticari gönderiler için For commercial items only (Biliniyorsa) Armonize sistem (HS) tarifnumarası (4) if known, HS tariff number (4) and country of origin of goods(5)	Toplam ağırlık (kg)(6) Total weight (in kg) (6)	Toplam değeri (7) Total value (7)	
Gönderi üzerinde ismi ve adresi yazılı olan ben , bu beyannamede verilen bilgilerin doğruluğunu ve bu gönderinin yasalara ya da posta veya gümrük mevzuatıyla yasaklanan hiçbir tehlikeli madde kapsamadığını beyan ederim. I, the undersigned, whose name and address are given on the item certify that the particulars given in this declaration are correct and that this item does not contain any dangerous article or articles prohibited by legislation or by postal or customs regulations Tarih ve göndericinin imzası (8) Date and sender's signature (8)			

Şekil-6: Gümrük beyannamesi

1. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignor		2. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)	
1. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignor	2. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)	3. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignee	4. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)
5. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignor	6. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)	7. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignee	8. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)
9. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignor	10. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)	11. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignee	12. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)
13. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignor	14. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)	15. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignee	16. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)
17. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignor	18. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)	19. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignee	20. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)
21. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignor	22. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)	23. Gönderiye ilişkin bilgiler Data for consignee	24. Alınan/Alınanlar için adresler, telefon ve faks bilgileri Address, telephone and fax numbers for recipient(s)

Şekil-7: Ticari mallar güzergâh anlaşması

5.4. Mevzuat çevirisi çalışması (4. Hafta)

Örnek ders programının dördüncü haftasında terminoloji, metin ve konu bilgisinden sonra mevzuat çevirileri yapılabilir. Burada amaç bu uzmanlık alanında edindikleri çeviri altyapısına ek olarak daha yüksek teknik dil ve terim bilgisi içeren metinleri de çevirebilmektir. Mevzuatın bazı bölümlerinden kesitler alarak yapılan çeviriler öğrencilerin çeviri yaptıkları konu alanıyla ilgili bilgi düzeylerine de katkı sunmaktadır. Aşağıda Şekil-8 ve Şekil-9'da mevcut mevzuattan alınmış örnek metin parçaları sunulmaktadır:

<p>Bu Sözleşmede:</p> <p>(a) "TIR taşıması" deyiminden; bu Sözleşme ile saptanan TIR rejimi altında eşyaların bir hareket noktasındaki Gümrük idaresinden, bir varış noktasındaki Gümrük idaresine taşınması, (17/11/2002 tarihli ve 24939 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2002/4854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilmiştir.)</p> <p>(b) "TIR işlemi" deyiminden; bir TIR taşımasının, belli bir ülkenin bir hareket veya giriş (yol boyu) Gümrük idaresi ile bir varış veya çıkış (yol boyu) Gümrük idaresi arasında gerçekleştirilen kısmı; (17/11/2002 tarihli ve 24939 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2002/4854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile uygun bulunmuştur.)</p>
--

Şekil-8: Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Tır Sözleşmesi

- (4) Border control at external borders is in the interest not only of the Member State at whose external borders it is carried out but of all Member States which have abolished internal border control and the Union as a whole. Member States are required to ensure high standards in management of their external borders, including through enhanced cooperation between border guards, police, customs and other relevant authorities. The Union provides active support through the provision of financing support by the Agencies, the European Border and Coast Guard in particular and management of the Schengen Evaluation Mechanism. The rules applicable to external borders need to be reinforced in order to better respond to new challenges that have recently emerged at the external borders.

Şekil-9: Amending Regulation (EU) 2016/399 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders

Şekil-8 ve Şekil-9'daki örnek metinlere benzer örnekler mevzuattan seçilerek çeviri yapılabilir. Örnek seçilecek metinlerin dilinin öğrencinin ana dilindeki ve çeviri yaptığı dilde mevcut mevzuatlardan seçilmesi ülkeler arası yönetsel ve sistemsel farklılıkları yansıtacağından önemlidir. Bu metinler üzerinde çalışırken hem terminoloji hem de metinsel unsurlar incelenerek işlevsellik açısından da öğrenilen kuramsal dayanaklarla yorumlar katılarak çeviri öncesi çözümleme süreci zenginleştirilebilir.

Sonuç

Uzmanlık alanlarına ait özel konulu metinlerin çevirisinin, çeviribilimin uygulamalı alanlarından en önemlisi olan çeviri eğitiminde kilit rolü bulunduğu söylenebilir. Özel alan çevirisi kapsamında yer alan bu metinler tıp, hukuk, ekonomi, politika, mühendislik, diplomasi, gümrük, lojistik, turizm, medya vb. alanların konularını içerebilir. Bu çalışma kapsamında, özel alan çevirisi konu alanlarından biri olan gümrük ve lojistik çevirisi ile ilgili bir örnek ders planı ışığında bazı kuramsal çıkarımlar yapılmaya çalışılarak bu alanı eğitim programlarındaki müfredatlarının kapsamına almak isteyen akademik birimlere örnek oluşturması amaçlanmıştır.

Çalışmada seçilen özel alan konu alanı için müfredatta yer alan Özel Alan Çevirisi I adlı dersin 4 haftalık bölümü ayrılmış olan bir ders içeriği önerisi sunulmuştur. Bu öneride öncelikli konu öğrencinin, öğretim elemanının ve programın yer aldığı kurumun kazanımlarını ön plana almak olmuştur. Öğrenci merkezli yaklaşımların modern eğitim programlarındaki avantajları göz önüne alınarak öğrencinin özerkliği artırılmış bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

Haftalık bazda bir planlama yapılan uzmanlık konu alanı içerikli özel alan çevirisi dersinde ilk hafta ilgili uzmanlık alanının terminolojisiyle işe başlanmıştır. Bu konunun öncelenmesinin sebebi, teknolojinin çok geliştiği günümüzde çeviri alanında kullanılan çeviri bellekleri, veri tabanları ve yapay zekâ unsurlarının da uzmanlık alanlarında yapılan çevirilerde metinlerin terim ve terminolojilerinin eşleştirilmesinin öncelenmesidir denebilir. İkinci haftada öğrenilen terminolojinin pekişmesi açısından alandan seçilecek genel türde metinlerin okuma, anlama, terim ve terminoloji çalışması odaklı çalışmalar yapılmıştır. Üçüncü haftada ise uzmanlık alanında önem arz eden ve sektörde oldukça sık çevirisi gerekli olan metinler alanda çalışan bir uzmandan da görüşler alınarak çalışılmıştır. Bu metin türleri belge niteliği taşıdığı için hem terminoloji kısmında öğrenilen belge isimleri daha somutlaşmış, hem de işlevsellik açısından incelendiklerinden bu tür belgelerin çevirisinin işlevinin ne olacağı konusu enine boyuna tartışılmıştır. Dördüncü haftada öğrencilerin konu alanında kazandıkları deneyimlerden faydalanılarak mevcut mevzuat ve anlaşma örneklerinden metin parçaları seçilerek öğrencilerin teknik uzmanlık ve yazarlık düzeylerinin ilerletilmesi hedeflenmiştir.

Çalışma kapsamında hem kuramsal hem de uygulamalı boyutuyla incelenen bir uzmanlık alanı olarak "gümrük ve lojistik çevirileri" konusu araştırılıp detaylandırılmıştır. Çeviri eğitimi programlarında bu

konu ile ilgili öğretim süreçlerinde neler yapılabileceğiyle ilgili öneriler kuramsal dayanaklarıyla gerekçelendirilmiştir. Benzer ya da farklı çalışma alanlarına örnek oluşturması açısından örnek bir ders programı önerisi sunulmuştur. Çalışmanın çeviribilim literatürüne katkıda bulunması hedeflenmiş olup, başka araştırmalara ışık tutması ümit edilmektedir.

Kaynakça

- Akalın, R. (2018). *Çeviri Kuramından Çeviri Eđitimine. Akademik Çeviri Eğitiminin İlkelerini Belirleme*. Ankara: Nobel.
- Akbulut, A.N. (1997). “Çeviri Eğitiminin Özgöl Yapısına Uygunluk Açısından Ders Yöntemleri”, *Forum: Türkiye’de Çeviri Eğitimi: Nereden Nereye-1*, Derl.: Turgay Kurultay ve İlkur Birkandan İstanbul, Sel Yayıncılık.
- Bengi-Öner, I. (2001). “Üniversite Düzeyinde Çeviri Eğitimi Üzerine Gözlemler”, *Çeviri Kuramlarını Düşünürken*, Sel Yayıncılık, İstanbul, s.62.
- Cabré, M. T. (1999) “Terminology: Theory, Methods and Applications”, In: Helmi Sonneveld, Sue Ellen Wright (eds.), *Terminology and Lexicography Research and Practice* (1st ed. 1992 Barcelona, Emurises). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Fiola, M. A. (2013). “Should The Market Dictate the Content of Specialized Translation Curricula?”, *Connexions International Professional Communication Journal*, 1(1), pp. 59–63 ISSN 2325-6044.
- Gouadec, D. (2007). *Translation as a Profession*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.
- Hönig, H. G. 1995. *Konstruktives Übersetzen*, Tübingen: Stau#enburg Verlag.
- Kelly, D. (2005). *A Handbook for Translator Trainers*, Manchester, UK: St. Jerome Publishing.
- Kocourek, R. (1972). “A Semantic Study of Terminology and its Application in Teaching the Technical Language”, In Fried Vilem (Ed.), *The Prague School of Linguistics and Language Teaching*, London: OUP.
- Kumlu, D. (2018). *Özel Alan Çevirisi Akademik Uygulamalarında Teknoloji ve Sosyal Medya*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Maier, C., M. & Kenney, F. (1993). “Toward an Expanded Pedagogy of Specialized Translation”, *Scientific and Technical Translation*, Sue Ellen Wright and Leland D. Wright (Ed.) Volume VI, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.
- Pym, A. (2003). “Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach” *Meta: Translators’ Journal*, 48(4), 481-497.
- Vermeer, H. (2008). *Çeviride Skopos Kuramı* (A.H.Konar, Çev.). İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yazıcı, M. (2011). *Çeviribilimde Araştırma: Disiplinlerarasılıktan Disiplinlerötesiliđe*, İstanbul, Multilingual.